

LAPIN LISA

POHJOISET TARINAT ELOKUVIKSI

SISÄLLYS

3 Pääkirjoitus

4 Paljon tahtoa ja oikeat kortit

Menestystarinoita: Jussi Hiltunen, Timo Haanpää ja Susanna Chazalmartin

12 Lapista löytyy omaperäisyyttä

Haastattelussa dramaturgit Anja Kolehmainen ja Jouni Hiltunen

15 Kuinka tästä eteenpäin?

AVEKin Timo Korhonen ja Juha Samola pohtivat Lapin lisän jatkoa

16 Pohjoisen tarinan puolella

SESsin Jukka Asikainen miettii pohjoisen vahvuuksia

19 Dokumentti löysi yleisön

Kooste vuoden 2010 koulutustilaisuuksista

21 Tarinaputki valmistaa käsikirjoittajia markkinoille

Kooste vuoden 2010 tarinaputkelaisista

24 Kirjoittajan 10 käskyä

25 Lapin Lisä kiinnostaa Australiassa

Kemi-Tornion amk:n kehittämisspällikkö Antti Haase

Lapin Lisä -lehti 2011

Julkaisija

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja B. Raportit ja selvitykset 1/2011

Painosmäärä

350

Paino

Uniprint, Oulu 2011

Sisältö, taitto ja suunnittelu

Tiedottaja Terhi Mäntynen

Kannet ja graafinen suunnittelu

Mari Heikkinen

Yhteystiedot:

www.lapinlisa.fi

Puhelin:

010-3835466

Sähköposti:

[saila.vaara\(at\)tokem.fi](mailto:saila.vaara(at)tokem.fi)

ISBN

978-952-5897-06-7 (nid.)

978-952-5897-07-4 (pdf)

ISSN 1799-2834

TULEVAISUUDEN VIENTITUOTE

Lappi on tarinoiden luvattu maa! Tämän olen huomannut viimeisen viiden vuoden aikana ollessani mukana kehittämässä Lapin Lisää ja tavatessani joukon erikäisiä ja erilaisilla taustoilla varustettuja elokuvantekijöitä. Viisi vuotta on tuonut pohjoisen elokuva-alan ihmiset tutuiksi myös henkilökohtaisella tasolla. Useat pohjoisen käsikirjoittajat ovat olleet mukana Lapin Lisän toiminnassa alusta alkaen työstäen sinnikkäästi omia elokuvahankkeitaan. Moni pitkäjänteisen työn tuloksista on palkittu, osa kantaa hedelmää vielä tulevaisuudessa. Tuoreimpana menestystarina Jussi Hiltusen lyhytelokuva ”Musta tien pinta kimaltelee”. Yhteensä tuotettujen elokuvien kokonaisbudjetti on yli 500t€. Sitoutuneiden dramaturgien, Anjan ja Jounin, työ on ollut koko Lapin Lisän kantava voima – Kiitos siitä heille!

Lapin Lisän jatkumisesta on tullut paljon kyselyitä. Tavoitteena on ollut vakiinnuttaa Lapin Lisä pysyväksi ja ympärivuotiseksi elokuvaideoiden

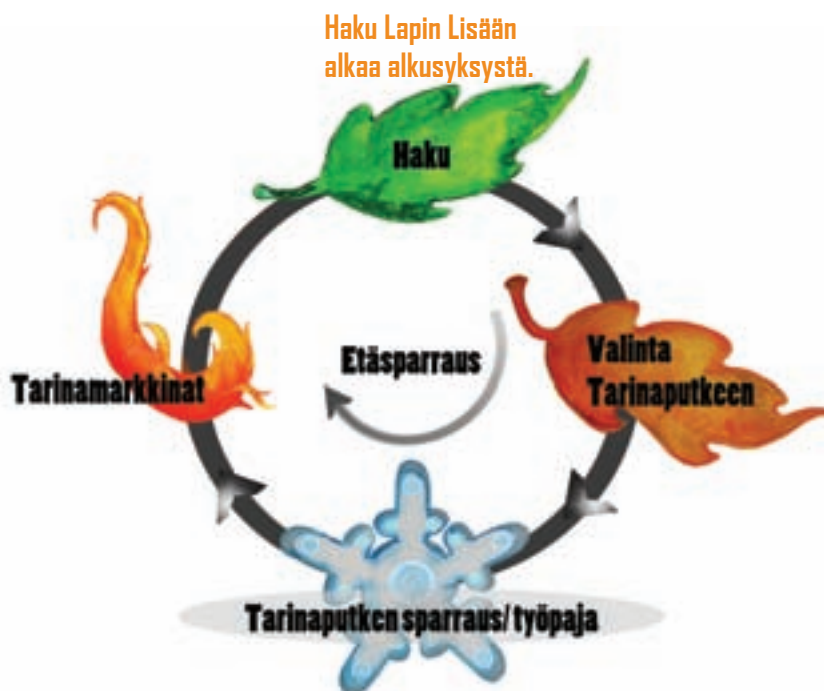
kehittelyjärjestelmäksi ja valtakunnallisesti merkittäväksi Tarinapankiksi.

Viimeisten kuukausien aikana olen pyrkinyt edistämään Lapin Lisän tulevaisuutta. Tilanne on ollut haastava, sillä ulkopuolista rahoitusta toiminnan ylläpidolle on saatava. Kehitystyön tuloksena olemme hioneet Lapin Lisän toimintamallista timantin, jossa kiteytetään ne ydinasiat, jotka on koettu tärkeiksi; dramaturginen palaute sekä tuottajien ja rahoittajien kohtaaminen (ks. kuvio).

Lapin Lisä toimintaa on kehitetty vuodesta 2008 Euroopan aluekehitysrahaston ja Lapin Liiton tukemana. Hanketta on hallinnoinut KTAMK, yhteistyökumppaneita ovat: Team Botnia, Rovaniemen kehitys, POEM-säätiö, Sodankylän elokuvajuhlat, AVEK, LEO ja SAKK. Kiitokset yhteistyökumppaneille, tuottajille, kouluttajille, tuotantoneuvojille sekä erityiskiitos dramaturgeille.

Saila-Inkeri Vaara, projektipäällikkö

Käsikirjoittajien vuosi huipentuu rahoittajien ja tuottajien tapaamiseen Sodankylässä Tarinamarkkinoilla. Käsikirjoittajilla on tällöin mahdollisuus esitellä elokuvaideansa.

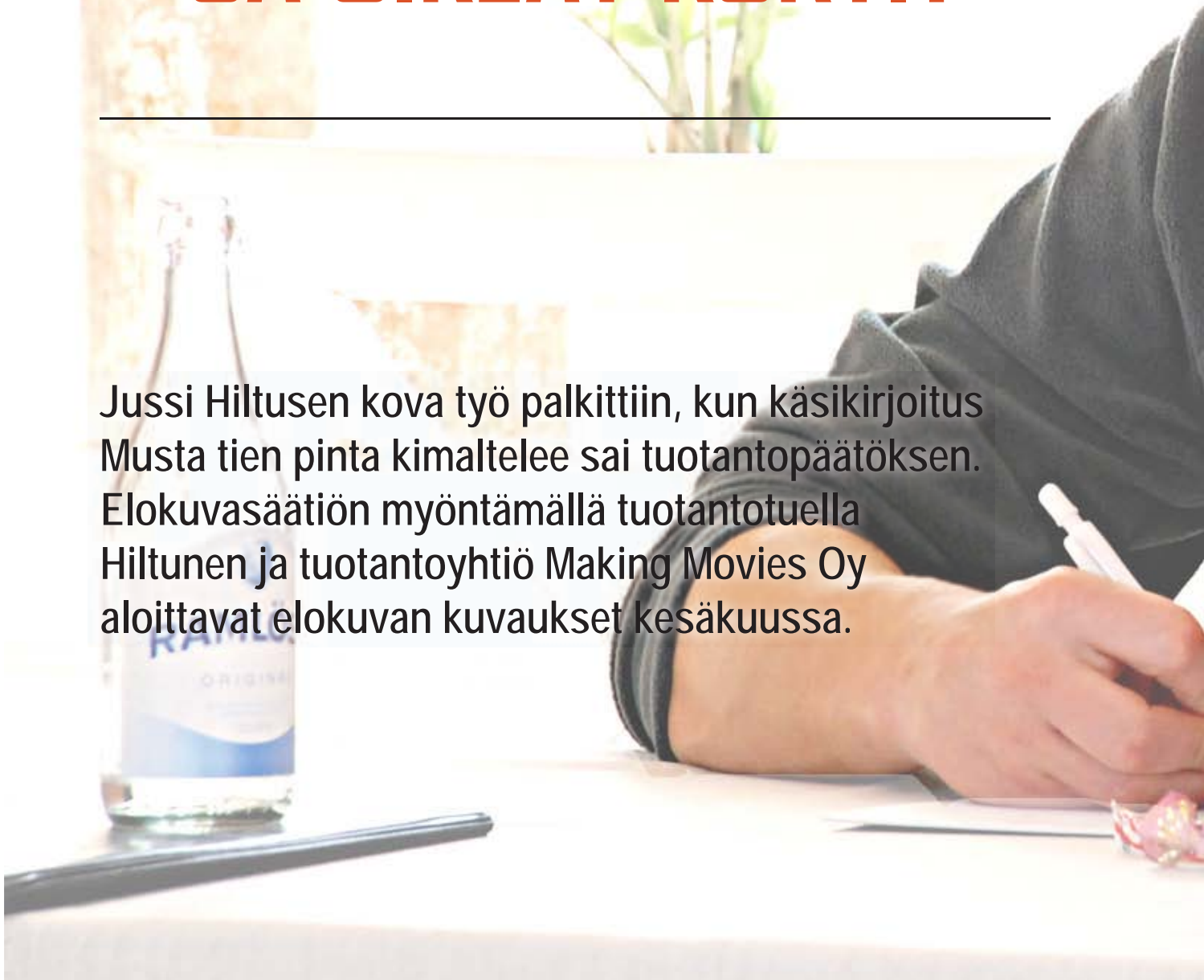

Käsikirjoittajista valitaan muutama dramaturgien sparraukseen.

Rovaniemen Arktista Vimmaa -festivaaleilla käsikirjoittajat saavat intensiivisempää sparrausta tuottajilta sekä muokkaavat käsikirjoituksiaan työpajassa.

PALJON TAHTOA, RIPAUS ONNEA JA OIKEAT KORTIT

Jussi Hiltusen kova työ palkittiin, kun käsikirjoitus Musta tien pinta kimaltelee sai tuotantopäätöksen. Elokuvasäätiön myöntämällä tuotantotuella Hiltunen ja tuotantoyhtiö Making Movies Oy aloittavat elokuvan kuvaukset kesäkuussa.

Idea ja käsikirjoitus. Kolme vuotta sitten **Jussi Hiltunen** aloitti elokuvakäsikirjoituksen, jonka alkusysäyksenä toimi ampumavälikohtaus rovaniemeläisravintolan edessä. Hiltunen itse oli ollut paikalla, kun ampuminen tapahtui. Elokuva Musta tien pinta kimaltelee kertoo ravintolassa ampumista todistaneiden portsarin ja nuoren tytön tarinaa välikohtauksen jälkeen. Syyllisyys vaivaa, olisiko jotain voinut tehdä toisin?

- Minulla ei ole mahdollisuuksia eikä voimavaroja pohtia, mitä ampujan päässä voi liikkua, kun hän tappaa ihmisen. Välikohtaus laittoi minut kuitenkin miettimään omia toimintamallejani tilanteessa, Hiltunen kertoo.

Rahoitus ja Lapin Lisä. Musta tien pinta kimaltelee – käsikirjoituksesta on kolmen vuoden aikana tehty 21 käsikirjoitusversiota. Kova työ on palkittu; Hiltunen löysi käsikirjoitukselleen tuottajan **Kaarle Ahon** Making Movies –tuotantoyhtiöstä.

Suomen elokuvasäätiö on tukenut elokuvaa käsikirjoitustuella ja myöntämällä tänä keväänä elokuvalle tuotantotukea 120 000 euroa. Myös Yle ja Avek ovat rahoittaneet tarinaa. Käsikirjoittajana Hiltunen kokee, että kyse on matkasta, joka oli välillä raskas. Se täytyi kuitenkin kulkea, jotta elokuva pääsi tuotantoon.

-Oma uskoni elokuvaan ja käsikirjoitukseen oli niin vahva, että en mieti oliko idean läpivieminen helppoa vai vaikeaa. Koen, että minun oli jo aika

siirtyä eteenpäin indie-elokuvista.

Hiltunen sanoo, että Lapin Lisän dramaturgi Anja Kolehmaisella on ollut käsikirjoituksen kehittämisessä korvaamaton rooli. Tarinamarkkinat antoivat puolestaan mahdollisuuden myydä idea rahoittajille.

Kuvaukset. Elokuvan kuvaukset alkavat kesäkuun puolessa välissä ja niille on varattu aikaa kuusi päivää. Jälkituotannot alkavat arvion mukaan elokuun tienoilla. Kysymykseen, milloin elokuva on valmis Hiltunen ei osaa vielä sen tarkemmin vastata. Elokuvan pituus on 30 minuuttia.

Näyttelijät. Elokuvan pääosan esittäjiksi on valittu **Antti Luusuanniemi** (portsari) ja **Rosa Salomaa** (nuori tyttö). Yhteensä elokuvissa on 15 puheroolia.

-Olen pienesti ja positiivisesti yllättynyt, että sain rooleihin kaikki näyttelijät, jotka halusin. Elokuvassa nähdään useissa rooleissa näyttelijöitä Rovaniemen kaupunginteatterista ja sitten itse tekemiäni löytöjä.

Jussi Hiltunen pohtii, että tämän elokuvaprojektin kohdalla ajoitus on ollut ratkaisevassa roolissa. Lapin Lisä ja sen mukanaan tuoma apu astui kuvioihin juuri oikealla hetkellä. Hän itsekin ihmettelee kuinka vaivattomasti tietyt asiat ovat toteutuneet.

Käsikirjoituksen eteen on tehty valtava määrä töitä, mutta ratkaisevat askeleet sen eteenpäin viemiseksi ovat sujuneet helpommin kuin olisi voinut kuvitella. -Minun kohdallani kaikki kortit tuntuivat olevan juuri oikeita.

Näin Jussi kirjoitti Lapin Lisän blogissa, 4. marraskuuta 2010. Jussi tapasi Rovaniemellä rahoittajia, jotka olivat saapuneet Tarinamarkkinoille kuulemaan käsikirjoittajien pitsauksia.

”Iltapäivällä menin kahvioon, minne olimme sopineet tapaamisen. Kaarle Aho, Joonna Louhivuori ja Timo Korhonen olivat jo paikalla, mutta Sari Volanen oli edelleen toisessa palaverissa. Päätimme odottaa kunnes kaikki olisivat koolla. Ajauduimme kuitenkin keskustelemaan käsikirjoituksesta Joonan kanssa, joka jälleen ryhtyi esittelemään Kallen ja Timon kuullen käsikirjoituksen vahvuuksia. Ennen kuin Sari edes ehti paikalle, Joonna oli myynyt käsikirjoituksen Timo Korhoselle ja vakuuttanut minutkin siitä että tämä elokuva täytyy tehdä.

Sari saapui ja tiedusteli mitä olimme ehtineet keskustella. Joonna tiedotti että tämä hanke voisi olla se ”synkkä aihe” missä Säätiö on ensi vuonna mukana. Kaarle tuntui käyttävän palaverin myönteisen sävyn hyväkseen ja tiedusteli Timo Korhosen kantaa. Hän ei enää juuri miettinyt, nosti vain katseensa ja totesi AVEKin olevan mukana. Sitten oli Sarin vuoro, joka lyhyen puheenvuoronsa lopuksi kiittasi palaverin sanomalla että kunhan YLE voi tehdä päätöksiä, ryhdytään kuvaamaan, eikö tämä ole tällä selvä. Ja olihan se. Yritin pysyä penkissä vaikka mieleni olisi tehnyt hypätä ylös penkistä ja kiittää heitä kaikkia. Mietin vain että nytkö tämä tapahtuu? Tämähän on se hetki? Sari Volanen katsoi minua ja totesi: ”Sinulla on pitkä matka takana, nyt pääset vihdoin kuvaamaan”. Lopuksi puhuimme vielä tuotannosta. ”

Tuottaja Kaarle Aho Making Movies Oy:stä löysi Jussi Hiltusen käsikirjoituksen tuotettavakseen. Elokuvan kuvaukset alkavat kesäkuun puolessa välissä.

■ KUKA?

Jussi Hiltunen on vuonna 1984 syntynyt rovaniemeläinen elokuvantekijä.

Opiskellut alaa Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa
Ohjannut ja käsikirjoittanut yhteensä 30 lyhytelokuvaa
Festivaaleilla kiertäneitä elokuvia:

- RIKOKSEN TIELLÄ
- PINNAN ALLA
- PUNAINEN HETKI

Omaa elokuvatuotantoa nimellä Videotuotanto Jussi Hiltunen

Timo Haanpään elokuvaa nähdään tulevan vuoden aikana elokuvafestivaaleilla. Tämän lisäksi ohjaaja-käsikirjoittaja toivoo, että dokumenttia käytetään tukimateriaalina lapsettomien yhdistys Simpu-kassa.

ELOKUVA TAVALLISILLE IHMISILLE

Tammikuun alku oli ohjaaja-käsikirjoittaja **Timo Haanpäälle** hienoa aikaa. Siihen kuuluivat dokumentin Hiljaa toivotut virallinen ensi-ilta Helsingin suurimmassa elokuvateatterissa BioRexissä, 400 katsojan voimin. Ennen näytöstä Haanpää piti asiaan kuuluvan virallisen avauksen: hän nousi tuottaja **Janne**

Niskalan kanssa elokuvayleisön eteen ja kiitti kaikkia elokuvan valmistumiseen vaikuttaneita ihmisiä. Erityisesti paikan päällä olleita elokuvan päähenkilöitä **Marjaanaa, Mattia, Heliä** ja **Tonia**. - He ansaitsevat huomiota, sillä ilman heitä ei olisi myöskään elokuvaa, Haanpää huomauttaa.

Hän kertoo, että elokuvassa tarinansa jakaneet pariskunnat olivat ensi-illassa vaikuttuneita ja tyytyväisiä lopputulokseen. Samalla he saivat kokea yleisön kanssa jaettua tukea. Hiljaa toivotut kertoo lapsettomuudesta. Haanpää sai dokumentin käsikirjoittamiselle dramaturgista tukea Lapin Lisän dramaturgilta **Jouni Hiltuselta** aina elokuvan leikkausvaiheeseen saakka. Haanpää sanoo, että Lapin Lisä ei ollut elokuvan valmistumiselle ratkaiseva tekijä, mutta sen tarjoama tuki ja verkosto palautteineen on ollut hyödyllistä.

Tulevan vuoden aikana Hiljaa toivotut kiertää elokuvafestivaaleja. Ennakkoesitys viime marraskuussa Tampereella kertoi, että elokuvaa on todella odotettu. Kommentit olivat positiivisia ja kannustavia. Haanpää sanoo, että yksi festivaaleille ja kilpailuihin osallistumisen tarkoitus on saada elokuva mahdollisimman monen ulottuville.

Onhan kyseessä dokumentti, joka on tehty jakamaan tietoa, herättämään keskustelua ja lisäämään ymmärrystä lapsettomuutta ja sen kiemuroita kohtaan. Seuraava etappi elokuvalla on Tsekin tasavallassa huhtikuussa tiededokumenttien

kilpailusarjassa Olomoucissa.

-Myös elokuvan teatterileivityksestä on käyty neuvotteluja, mutta ne ovat vielä kesken. Todennäköisesti jonkinnäköistä teatterileivitystä on kuitenkin luvassa, Haanpää paljastaa.

Paitsi, että Hiljaa toivotut on elokuva, se on myös tarina, joka käsikirjoittajan toiveesta tarjoaisi vertaistukea lapsettomuuden kanssa kamppaileville. Tästä syystä dokumenttia on tarkoitus käyttää vertaistukimateriaalina lapsettomien yhdistyksen Simpukan toiminnassa. Suunniteilla on myös DVD-versio myyntiin. Ensimmäisestä pitkästä elokuvasta Haanpää sanoo oppineensa, kuinka tärkeää päähenkilöiden valinta on varsinkin seurantadokumenttia tehtäessä. Päähenkilöt ovat tarinan kantava voima. Elokuvan idean ja sanoman voi hyvin kiteyttää ajatukseen, jonka Haanpää on kirjoittanut ohjaajan sanassa.

”Lapsettomuus opettaa ja pysäyttää ajattelemaan, että koskaan ei voi tietää etukäteen, mitä omassa elämässä tapahtuu. Olen tehnyt tämän elokuvan kaikille meille tavallisille ihmisille. Oli sitten hän lapseton ja lapsellinen – tällä hetkellä.”

Olli Österberg

Hiljaa toivotut kertoo kahden pariskunnan elämästä lapsettomuuden keskellä.

SUSANNA KERTOO SELVIYTYMISTARINOITA

Susanna Chazalmarin löysi kerralla dokumentti-ideoilleen oikean tuottajan ja kiinnostuneen tuotantoyhtiön

Susanna Chazalmartinia kiehtovat selvitysmistarinat. Parhaillaan uutta käsikirjoitusversiota odottava Pelon ja häpeän lapset tarkastelee selviytymistä Itä-Karjalan evakoiden näkökulmasta.

Käsikirjoittaja-ohjaaja **Susanna Chazalmartin** tuli mukaan

Lapin Lisään vuonna 2007 elokuvaideallaan Pelon ja häpeän lapset. Itä-Karjalan pakolaisista kertova elokuva palkittiin Tarinamarkkinoilla kehityskelpoisimpana ideana. Palkitsemisesta käsikirjoittaja kiittää Lapin lisän tuutorina toiminutta ohjaaja **Jouni Hiltusta**. Hän epäilee, että olisi yksin saanut vietyä ideaa läpi. Hiltusen ansiosta Chazalmartin löysi elokuvalleen sopivan

tuottajan ja sai samalla luotua kontaktin Illume Oy – dokumenttituottantoyhtiöön.

Aihepiirin haastavuudesta ja muista töistä johtuen elokuva on edennyt hitaasti. Tällä hetkellä Pelon ja häpeän lapset odottaa uutta käsikirjoitusversiota. Chazalmartin arvelee, että uuden version kirjoittaminen venyy vielä jonkin aikaa, juuri alkaneen äitiysloman yli. Muuten hänellä on dokumentin suhteen melko selvät sävelet. Lisävarmuutta tuo tieto, että ideasta on oltu kiinnostuneita sekä AVEKilla että Ylessä. - Yleisradiolta annettiin ideoita käsikirjoituksen hiomiseen. Uuden version jälkeen päästään toivottavasti tuotannossa eteenpäin, Chazalmartin arvioi. AVEK ja Filmikaari-hanke ovat jo omalta osaltaan tukenut idean kehittelyä; nykyinen käsikirjoitusversio sekä elokuvan traileri ovat valmistuneet niiden myöntämien tukien avulla.

Vuonna 2008 Chazalmartin oli jälleen mukana Lapin Lisässä, tällä kertaa adhd-aikuisesta kertovalla dokumentilla Mutanen Kurajoelta. Jouni Hiltusen sparrauksella elokuva pääsi pian tuotantoon ja tuli ulos Ylen Tositarinassa syksyllä 2009.

Myös tämän elokuvan kanssa Chazalmartin teki yhteistyötä Illume Oy:n kanssa. Lisäksi Chazalmartinilla on

suunnitteilla tuottantoyhtiön kanssa muutama muukin elokuvaidea, yksi päähenkilöä vaille valmis. - En koe hankalaksi saada elokuvaideoita läpi, nyt kun kontaktit ovat valmiina. Minulle sattui kerralla kohdalle oikea tuottaja, hakuammunnalla olisi tietysti paljon vaikeampi lähteä myymään ideoita, Chazalmartin myöntää.

Mutanen Kurajoelta oli Chazalmartinin mukaan helpompi ja nopeampi toteuttaa kuin nyt työn alla oleva Pelon ja häpeän lapset. Itä-Karjalan pakolaisten kohtalosta ja siitä koituneesta häpeästä kertova dokumentti perustuu menneeseen, joten se on visuaalisesti haastava. Chazalmartin arvioi, että siinä missä Mutasen tekoon meni kokonaisuudessa vuosi, Pelon ja häpeän lapsien pelkään kuvaamiseen menee sama aika. Apuna visuaalisessa suunnittelussa hänellä on kokenut kuvaaja **Panu Pohjola**.

Chazalmartinin tarinoita yhdistää halu kertoa selviytymisestä. Yhtä dokumenttia viisaampana hän tietää myös, että jos uskoo omaan tarinaansa, kannattaa olla sitkeä. - Olen oppimut, että yhden ihmisen mielipide ei välttämättä merkitse mitään. Hän voi tyrmätä idean täysin, mutta joku toinen saattaa innostua siitä. Ei siis kannata lannistua, hän naurahtaa.

LAPISTA LÖYTYY TAITOA JA

Fiktiodramaturgi Anja Kolehmainen muistelee lämmöllä Lapin Lisä -vuosien hauskoja hetkiä ja innostuneita kirjoittajia

Lapin Lisän pitkäaikainen fiktiodramaturgi **Anja Kolehmainen** on kuluneiden vuosien aikana sekä opettanut että oppinut itse. Dramaturgin työnkuvaan on kuulunut henkilökohtaisen palautteen antaminen, käsikirjoittajan sparraaminen ja lupaavimpien tarinoiden vieminen eteenpäin hankkeen eri vaiheisiin. Vuosien työn ja harjoittelun tuloksena käsillä on joukko fiktiokirjoittajia, joilla on taitoa ja itsetuntoa kertoa tarinoita. -Harmittaa, että projektin pitää juuri nyt loppua. Pitkää fiktiota ajatellen olemme vasta päässeet vauhtiin, sillä eihän neljä vuotta ole sille aika eikä mikään, Kolehmainen huomauttaa.

Hänelle kuluneista vuosista ovat jääneet mieleen ennen kaikkea innostuneet kirjoittajat, hyvät tarinat ja aiheet. Kirjoittajien kanssa on ollut hauskaa ja kiinnostavaa tehdä töitä ja seurata heidän kehittymistään.

Lapin Lisän alkuperäinen tarkoitus on ollut tuoda pohjoisia tarinoita elokuviksi. Kolehmaisen mielestä idea on toteutunut, mutta ei aivan siinä mielessä kuin aluksi ajateltiin. - Fiktiokirjoittajat eivät kerro vanhoja perinteisiä Lappi-tarinoita vaan ovat luoneet uusia. Näitä tarinoita yhdistää ajankohtaisuus ja persoonallinen kerrontatapa. Juuri tarinoiden kautta olen oppinut hyvin paljon pohjoisten ihmisten ajattelutapaa ja suhtautumista ympäristöön, hän miettii.

Vaikka hankkeessa on mukana hyviä käsikirjoittajia ja toteuttamiskelpoisia tarinoita, kirjoittaja ei vaältämättä yrityksistä huolimatta saa tarinaansa tuotantoon saakka. Kolehmaisen mukaan tämä on ollut iso kysymys, joka on ollut esillä koko hankkeen ajan.

Uudet käsikirjoittajat joutuvat useasti kehään, jossa he käsikirjoitustukea saadakseen tarvitsisivat idean taakse tuottajan tai ohjaajan. Kuitenkin, jotta tuottajat ja ohjaajat saataisiin kiinnostumaan, kirjoittaja tarvitsisi tukea käsikirjoituksensa kehittelyyn, jotta se olisi mahdollisimman valmis idealtaan ja rakenteiltaan.

- Tämä on oikeastaan kulttuuripoliittinen kysymys. Halutaanko tukea uusia tarinankertojia vai antaa tilaisuuksia vain ammattilaisille, joita ei ole Suomessa kuin muutamia, Kolehmainen kysyy.

Tällä hetkellä Lapin Lisässä käsikirjoittaville Kolehmainen toivoo sitkeyttä jatkaa. Lopettaa ei kannata, sillä kirjoittajat ovat saaneet valtavasti lisää taitoa tarinan rakentamiseen. Lisäksi hän uskoo, että hyviä tarinoita tarvitaan aina.

Kansallisilta rahoittajilta Anja Kolehmainen toivoo puolestaan harkintaa sen suhteen, minkälaisia tarinoita he haluavat fiktioelokuvien pohjaksi. Uudet käsikirjoittavat saattaisivat tuoda suomalaiseen elokuvaan jotain uutta, jos heille annettaisiin siihen mahdollisuus.

OMAPERÄISYYTTÄ

Anja Kolehmainen on ollut mukana sparraamassa fiktiokirjoittajia Lapin Lisässä reilut kolme vuotta. Hän uskoo käsikirjoittajiin ja toivoo, että heillä on intoa jatkaa kirjoittamista tulevaisuudessa.

ANJAN KOMMENTTI

Kirjoittajaa ei pelasta mikään muu kuin vahva tarina

Mitä kuvallisen fiktion kirjoittajan kannattaa opiskella? Mitä voi opettaa? Mikä on kirjoittajan osa teoksessa, joka syntyy useiden luovien ammattilaisten työnä?

Sanataide ei auta. Kuvaileminen ei kannata. Elokuvan kirjoittajaa ei pelasta mikään muu kuin vahva tarina. Kirjoittaja luo henkilöt ja punoo toiminnan niin, että punos sitouttaa katsojan, kehittää ja kasvattaa sitoutumista sekä lopuksi vapauttaa siitä. Tarina pitää yllä teoksen liikettä.

Tarinan luominen testaa kirjoittajan tietoa ja näkemystä yhteiskunnasta, luonnosta ja ihmisestä. Hyvä tarina on yksinkertainen mutta syvästi ymmärretty tiivistys elämästä. Katsoja tunnistaa tarinan kertovan jotain, mikä on totta: Tuollaista elämä on. Tuolta minustakin tuntuu. Maailmanjärjestyksen ikaikaiset perusvoimat, *totuus, hyvyys ja kauneus* löytyvät kestävien tarinoiden pohjalta.

Kannattaa opiskella ihmistuntemusta ja tarinankerronnan perinnettä. Voi oppia muotoa ja rakenteita. On syytä iloita yhteistyönä syntyneestä teoksesta, josta kaikki tekijät voivat sanoa: *Tämä on minun.*

VAHVA AIHE KANTAA

Janne Elkki

Jouni Hiltunen kannustaa käsikirjoittajia sinnikyyteen. Hyvä aihe yhdessä käsikirjoituksen kanssa parantaa elokuvaidean läpimenoa huomattavasti.

Dokumenttidramaturgi **Jouni Hiltunen** kannustaa käsikirjoittajia sinnikyyteen. Dokumentaristina hän tietää, että jos yksikin rahoittaja tai tuottaja puoltaa ideaa, sen läpimenomahdollisuudet paranevat huomattavasti.

Tämä ei tietystikään tarkoita sitä, että käsikirjoitusta haudotaan pöytälaatikossa ja vain odotellaan. Käsikirjoittajan tulisi pystyä muokkaamaan tarinaansa niin, että se versio toisensa jälkeen todella kehittyy johonkin suuntaan. Tämän lisäksi tarvitaan hyvä tuottaja. -Ei ole aivan helppoa saada dokumentteja tuotantoon. Ideoiden läpiviemistä helpottaa kuitenkin se, että tuntee tuottajia. Tätä osaluuetta Lapin Lisässä pitäisi vielä vahvistaa, Hiltunen ehdottaa.

Dokumenttien levityskanavat ovat Suomessa vähissä. TV-levitykseen elokuvansa haluavan täytyy lähes poikkeuksetta koputella Yleisradion ovelle. Tällä hetkellä YLEllä tilanne on kuitenkin se, että sen rahoituspuoli on säästöjen vuoksi käytännössä tukossa.

Hiltunen ehdottaakin, että tekijöiden kannattaisi laajentaa osaamistaan eli pysytellä alalla ja tehdä muutakin kuin dokumentteja. Näin ammattitaito säilyy ja dokumentteja voi kehittää sillä aikaa ja odottaa, että YLEn rahoituskuviot muutaman vuoden sisällä selviäisivät. Lapin Lisän jatkoa ajatellen Hiltunen suosisi pitkää dokumenttia ja lyhyempää fiktiota. -Rahoittajat tulevat Tarinamarkkinoille hakemaan pitkää dokumenttia. Pitkien dokumenttien budjetit ovat suurempia, joten tekijällä on mahdollista tehdä taiteellisesti korkealaatuisempia elokuvia, hän perustelee.

Hankkeelle hän toivoo jatkoa. Moni tekijä on saanut sen kautta näytön paikan ja samalla työkalut itsenäiseen käsikirjoitustyöskentelyyn. Dramaturgina hän kehottaa käsikirjoittajia etsimään ympäriltään vahvoja aiheita. - Tekijöiden tulisi yrittää katsoa koko aluetta uusin silmin, kulkea tuntosarvet pystyssä. Elokuvaidea saattaa mennä läpi jo pelkästään hyvän aiheen takia, mutta tuekseen se tarvitsee aina käsikirjoituksen.

KUINKA TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Timo Korhonen ja Juha Samola pohtivat, kuinka Lapin Lisän kannattaisi jatkaa.

Lapin Lisän yhteistyökumppani AVEK eli audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus joutuu hankerahoituksen päätyttyä harkitsemaan, mikä olisi sen rooli hankkeessa tulevaisuudessa. Nyt AVEK antaa panoksensa pohjosiin käsikirjoituksiin työtunteina.

Tuotantoneuvoja **Timo Korhonen** ja pääsihteeri **Juha Samola** pohtivat, että suurin haaste hankkeen tulevaisuudessa on pienen budjetin järkevä kohdentaminen. Lapin Lisän vetäjien täytyy pohtia, kuinka moneen käsikirjoittajaan hankkeessa voidaan keskittyä vuoden aikana. Rajantaanko elokuvien pituuksia esimerkiksi tuntiin ja olisiko kannattavampaa keskittyä yhtenä vuona pelkästään fiktion ja toisena dokumenttiin. - Tilanne alalla ei ole helppo, rahaa on vähän joka paikassa. Siksi esimerkiksi rajaaminen fiktion kuulostaa hyvältä. Hankkeen voisi osaltaan valjastaa parantamaan lyhyen fiktion asemaa maassa, Samola ehdottaa.

Hankerahoituksen päätyttyä käsikirjoittajien määrää on jo taloudellisista syistä pakko rajata. Ajatuksena on, että dramaturgien sparrattavaksi valittaisiin halukkaista vain muutama käsikirjoitus. Valituille tarinoille

annettaisiin vuosi aikaa kehittyä niin, että ne olisivat valmiita esitettäviksi rahoittajille ja tuottajille Rovaniemellä marraskuussa. Korhonen ja Samola pitävät ajatusta järkevänä. He myös väläyttelevät esiin ideaa, jossa kirjoittajat voisivat myös itse maksaa saamastaan sparrauksesta. -Ammattidramaturgien apu on niin arvokasta, että siitä maksaminen 100-200 euroa per kirjoittaja ei kuulosta yhtään kohtuuttomalta, Korhonen arvioi.

Tulevaisuudessa Lapin Lisän tukeminen on vielä auki. Kuten Suomen elokuvasaatiönkään myöskään AVEKin budjetissa ei ole suoraan kohtaa, josta voisi kohdentaa avustusta Lapin Lisän kaltaiselle hankkeelle. Saadakseen AVEKin koulutusjaoston myöntämää tukea, hankkeen täytyisi tarjota täydennyskoulutusta ammattilaisille.

Ongelmallista hankkeen kannalta tässä kuviossa on ammattilaisuus. Sen ehdot täyttääkseen tekijöillä tulisi olla vähintään kolme julkisessa levityksessä ollutta työtä. -Hankkeen tukemisen sijaan voisi olla järkevämpää, että tekijät hakevat tarvittaessa henkilökohtaista apurahaa, Samola arvelee.

POHJOISEN TARINAN PUOLELLA

Lapin Lisän pitkäaikainen yhteistyökumppani Jukka Asikainen pohtii aikaa hankerahoituksen päätyttyä

Suomen elokuvasäätiön tuotantoneuvoja **Jukka Asikainen** arvelee, että tulevaisuudessa Lapin Lisän kaltaisen hankkeen kannattaisi panostaa alueelliseen, elokuvan uuteen levitykseen. Uusille lyhytelokuvien levitysmuodoille on tällä hetkellä valtava kysyntä. Toki pitkääkin elokuvaa saa ja kannattaa käsikirjoittaa, mutta lyhytelokuvien kohdalla tarjontaa on maassa huomattavasti vähemmän.

-Tuotantoyhtiöille tällaiset lyhytelokuvat menisivät ”väliduunina”, ne ovat helpompia tuottaa. 80-90 minuuttisille elokuville on mahdollista saada pieni kangaslevitys sekä tv-levitystä ja tekijällä olisi mahdollisuus pyöriä alalla, Asikainen perustelee.

Pitkien suomalaisten fiktioelokuvien kohdalla tilanne on tällä hetkellä se, että niitä tuotetaan enimmillään noin 20 vuodessa. Enempää näytöksiä elokuvateattereiden iltoihin ei yksinkertaisesti mahdu.

Asikainen on tullut Lapin Lisälle tutuksi toimimalla sekä dramaturgina että myöhemmin käsikirjoittajia sparraavana rahoittajan edustajana. Hankerahoituksen päätyttyä SES ei suoraan voi lähteä mukaan rahoittamaan hanketta. Asikaisen mukaan tuotantoneuvojen olisi mahdollista toimia hankkeessa lähinnä vinkkiä antavana takapiruna. Hankkeen käsikirjoittajat tarvitsevat jonkun, joka tuntee alan uusimmat virtaukset. Tämän lisäksi käsikirjoittajat tarvitsevat dramaturgin, joka tuntee heidän vahvuutensa kirjoittajina ja tietää, onko kirjoittajasta viemään tarinaa läpi elokuvaksi saakka.

Tämä tieto on tärkeä rahoittajille.

- Dramaturgi on erittäin pätevä kertomaan tuottajille ja tuotantoneuvojille, mikä projekti etenee ja mikä on jo saavuttanut huippunsa. Hän tuntee tarinan ja kirjoittajan, Asikainen miettii.

Lapin Lisän kannalta ehdottoman tärkeää on tulevaisuudessa etsiä hankkeesta kaikista olennaisin ydin. Mikä on se asia, joka erottaa pohjoiset kirjoittajat muista? Vaikka SES ei voi rahoittaa varsinaista hanketta, se voi kuitenkin tukea henkilökohtaisesti tekijöitä ja tuotantoyhtiöitä. Lisäksi Asikainen heittää ilmaan ajatuksen, että tulevien tuotantoyhtiöiden kannattaa harkita Lapin Lisän dramaturgien mukaan ottamista hankkeen kiinnostavilta tuntuvien käsikirjoitusten kehittelyyn.

- Tuotantoyhtiöille voisi olla paljon hyötyä siitä, että se rakentaa työparin käsikirjoittajasta ja dramaturgista, joka jo tuntee projektin, Asikainen ideoi.

Asikainen kannattaa myös sitä, että kirjoittajia yritettäisiin saada jäämään pohjoiseen. Hänen mielestään ei ole järkevää koulia kirjoittajia pelkästään etelään.

Myös pohjoisessa kirjoitustöitä, muitakin kuin käsikirjoittamista. Ja koska kyse on vähälukuisesta Lapista, alan tekijöiden yhteistyö on varsin isossa asemassa.

- Jos kaikki tekevät vain omaansa ja projekti jostain syystä kaatuu, kaikki tieto ja kokemus jää muilta saamatta. Parhaimmat tulokset ovat aina tulleet työpajoista, joissa asioita on tehty yhdessä.

AUF WIEDERSEHEN FINNLAND KERÄSI YLEISÖN IKÄIHMISISTÄ

Lapin Lisän koulutuspäivillä elokuva-alan ammattilaiset kertovat työstään, elokuvistaan ja käsikirjoittamisesta.

Pressimateriaali/For Real Productions

Auf wiedersehen Finland kertoo neljän naisen pakomatkasta Saksaan. Kuvassa Kaisu, yksi päähenkilöistä.

Viime kesänä Sodankylässä pidetyssä koulutuspäivässä **Cilla Werning** kertoi tuottajan näkökulmasta, millaista on saada dokumentti elokuvateatteri levitykseen. Werningin tuottaman Auf wiedersehen Finnlandin valmistumisen aikaan dokumentin katsojaluvut olivat olleet pitempään varsin ankeita.

Kaupalliset levittäjät eivät tästä syystä halunneet edes keskustella dokumentin levityksestä. Niinpä levittäjäksi valittiin elokuvatekijöiden levitysjärjestö, Suomen elokuvakontakti.

Dokumentti keskittyy Lapin sotaa Saksaan paenneeseen neljään naiseen **Elmaan, Terttuun, Roosaa** ja **Kaisuun**. Werning kertoo, kuinka

tuotantoyhtiö päätti keskittyä elokuvan markkinoinnissa sen kahteen suureen vahvuteen, alueellisuuteen ja kohdeyleisöön. Se lähestyi suoramyymintamarkkinoinnilla eläkeläisjärjestöjä, senioriyhdistyksiä, sotaveteraaneja, rintamanaisia ja lottia ynnä muita järjestöjä, joita elokuva saattaisi kiinnostaa.

Media teki elokuvasta tiheään juttuja, sillä sen aihe ja ohjaaja **Virpi Suutari** olivat varsin kiinnostavia.

Kaiken kaikkiaan Auf wiedersehenin on nähnyt teatterissa yli 4000 katsojaa. Werning on tyytyväinen lukuihin, jotka ovat hänen mukaansa dokumentin katsojaluvuiksi ”ihan ok.”

Joonas Berghäll kertoi Sodankylässä Miesten vuoro -dokumentin idean

synnystä, tekovaiheesta ja rahoitushaasteista, joita nuori, melko kokematon ohjaaja kohtaa viedessään elokuvaideaansa läpi. Berghäll sanoi, että peräänantamattomuus ja usko ideaan toi valkokankaalle sel-laisen dokumentin, joka siellä nyt nähdään.

Berghäll puhui kuvausryhmän matkasta ympäri maata ja kuvaushetkistä yhteensä 20 eri saunassa. Kamera käynnistyi aina kun keskustelu siirtyi johonkin syvällisempään ja mielenkiintoiseen aiheeseen. Berghäll pitää elokuvan vahvana viehätystenä sitä, että sen pääroolissa ovat tavalliset suomalaiset miehet.

Tekijät jättivät kädenjälkensä pinnan alla piilevään sanomaan. Se kertoo ystävydestä, rakkaudesta ja oman miehisyyden etsimisestä.

Marraskuussa Rovaniemen Arktista Vimmaa-koulutuspäivillä vieraili puhujavieraita lyhytelokuvien parista.

Teemu Nikki It's Alive Productionsin ohjaaja puhui lyhytelokuvan tekemisestä systeemin ulkopuolella.

Puheenvuorossa korostuivat lyhytelokuvan rajoitteet, kuten aika ja budjetti, jotka täytyisi pystyä ottamaan huomioon jo käsikirjoitusvaiheessa. Tekijän täytyy pystyä luomaan tarina, jonka voi kertoa ilman ihmeitä,

aikaa tai rahaa. Kun tekee lähes kaiken itse, säästää paitsi kuluissa, pysyy myös ajan her-

molla siitä, mitä tapahtuu.

Nikki antoi puheenvuorossaan muutaman vinkin, miten lyhytelokuvia voi toteuttaa systeemin ulkopuolella. Hänen mukaansa alan koulut ovat hyviä paikkoja, myös talkoovoimia ja tuttuja kannattaa hyödyntää.

Sponsoreiden hankinta helpottaa tiukan budjetin kanssa ja tekniikka on nykyään halpaa. Hyvää laatua saa aikaa vaatimattomillakin välineillä.

Joona Louhivuori, Suomen Elokuvasäätiön uusi tuotantoneuvoja antoi koulutuspäivässä vinkkejä, mistä lyhytelokuvalla voi yrittää hankkia rahoitusta ja millaisia tukia on mahdollisuus saada.

Lähtökohtana kaikille tuille on SESsin säännöt, joiden mukaan se myöntää tuotantotukea suomalaiseseen ammattimaiseen elokuvatuotantoon. Tukia on olemassa kuudenlaisia.

Rahallista avustusta voi saada muun muassa käsikirjoittamiseen, tuotannon kehittämiseen, markkinointiin ja jälkituotantoon.

Näiden tukimuotojen lisäksi on olemassa niin sanottu vaikean elokuvan tuki. Tällaiseksi elokuvaksi voidaan katsoa vaikkapa lyhytelokuvat.

Tukea myönnetään myös nuorille ammattilaisille. Tuki on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää erillismäärärahaa nuorten elokuvatekijöiden ja muiden audiovisuaalisella alalla toimivien nuorten ammattilaisten työllistämiseen.

Tämän vuoden tukipäätökset tehdään viimeistään tämän vuoden lokakuuhun mennessä.

Elina Pohjolan Pohjolan-Filmi Oy:ön tuotta-

jan, aiheena koulutuspäivässä oli erittäin lyhyen elokuvan tuottaminen, esimerkkitapauksena tuore lyhytelokuva *The Forest of Babel*.

Pohjolan mukaan erittäin lyhyen elokuvan tekemisen haasteet ovat aikataulu ja kommunikaatio. *The Forest of Babelilla* oli vain kaksi lukkoonlyötyä kuvauspäivää, joiden ehdoilla koko muu tuotanto eteni. Mahdollisuutta aikataulun sisäisiin muutoksiin ei ole, kuten pidemmissä tuotannoissa.

Työryhmän välitön informointi on tärkeää kuin myös näyttelijöiden aikataulun suunnittelu. Näyttelijöiden täytyi löytyä kuvauskaupungista.

Kuvauspaikka ja paikallisten yhteistyötahojen etsiminen olivat elokuvan onnistumisen kannalta tärkeitä. Koska kuvausryhmällä oli vain kaksi kuvauspäivää, sääklaffivirheen riski oli erittäin suuri. Sää pysyi kuitenkin samanlaisena molempina päivinä.

Pohjola sanoi, että leikkausvaiheessa tuntui toden teolla, kuinka lyhyt aika 90 sekuntia on.

Raimo Korpela

Mahdi Hajizadeh, Sarelle Porsanger ja Alex Casanovas lyhyt elokuvassa *Baabelin metsä*.

TARINAPUTKI VALMISTAA MARKKINOILLE

Kolmas dokumentti kertoo isoisästä
Ann-Christine Haupt, dokumenttikäsikirjoittaja

Aikaisempien dokumenttiensa Minun isoäitini ja minä sekä Taidetta metsämaasta Haupt käsikirjoitti kesällä dokumenttia nimeltään Minun isoisäni ja minä. Kesäkuussa vielä keskeneräiselle käsikirjoitukselle oli jo löytynyt tuottaja, rovaniemeläisen Forest Camp Entertainmentin tuottaja Jani Johansen. Haupt kertoi, että seuraava päämäärä on saattaa käsikirjoitus valmiiksi ja tarjota tarinaa eri tv-kanaville Suomessa, Pohjoismaissa ja Pohjoismaiden ulkopuolella.

Tavoitteena oli päästä kuvaamaan elokuva talvella 2010 ja leikkaamaan sitä alkukesästä 2011.

Lappilaisen kirjailijan tarina elokuvaksi
Marja Tuominen, dokumenttikäsikirjoittaja

Annikki Kariniemen –kirjallisuusseuran ideasta lähti liikkeelle Tuomisen ensimmäinen dokumenttikäsikirjoitus. Käsikirjoitus kertoo lappilaisen, kiistellynkin kirjailija Kariniemen tarinaa ylä- ja alamäkineen. Samalla se antaa kuvaa siitä, millainen on olla naiskirjailija 1950-luvun Suomessa. Kesäkuussa Tuominen toivoi, että käsikirjoitukselle löytyy tuottaja vuoden 2010 aikana. Tuominen uskoo ideaansa, sillä valmiista tarinasta löytyy isojakin piirejä kiehtovaa lappilaista eksotiikkaa. Tuomisen haaveissa siinteli, että itse dokumentti valmistuu viimeistään vuonna 2013, jolloin Kariniemen syntymästä tulee kuluneeksi 100 vuotta.

Dokumentteja syntyy kansainvälisissä tuotannoissa

Janne Niskala, tuottaja, dokumenttikäsikirjoittaja

Niskala kertoi kesäkuussa, että on löytänyt tien kansainväliseen yhteistyöhön Filmikaari-hankeen kautta. Käsikirjoitus, jossa seurataan korealaisen keramiikkataiteilijan ponnistuksia unelmiensa toteuttamiseksi on jo saanut rahoituspäätöksen Koreasta. Toteutuessaan elokuva on jo toinen yhteistyöllä tehty dokumentti. Edellinen Planet of Snail kertoi nuorena kuumetaudin seurauksena kuuroutuneesta ja sokeutuneesta korealaismiehestä, joka haaveilee kirjailijan urasta. Niskala uskoo kansainväliseen yhteistyöhön, sillä se avaa tekijöille laajemmat rahoitusmahdollisuudet

Draama vaihtui mustaksi komediaksi Joonas Makkonen, fiktiokäsikirjoittaja

Kesäkuussa Makkonen ei vielä ollut noussut mukaan Tarinaputkeen, mutta osallistui käsikirjoitustyöpajoihin dramaturgien suosittelusta. Makkosen alkuperäisen Veteen-käsikirjoituksen idea on leikitellä romanttisen komedian kliseillä. Alkuvuodesta 2011 Makkonen sanoo, että Tarinamarkkinoiden palautteiden "kylmä kyyti" sai hänet muokkaamaan käsikirjoitusta rankasti. Makkonen yhdisti Veteen-käsikirjoituksen ja aikaisemmin lyhytelokuvaksi kuvatun komediallisen film noir-käsikirjoituksen. Elokuvan lajityyppi vaihtui draamasta film noir-tyypiseksi mustaksi komediaksi. Makkonen kertoo, että aikoo tarjota käsikirjoitustaan eteenpäin. Mikäli käsikirjoitus ei virallisia tahoja kiinnosta, Makkonen aikoo kuvata elokuvan omakustanteena vuoden 2012 kesällä.

Sinnikkäästi tarinan puolesta Raija Söder, fiktiokäsikirjoittaja

Raija Söderin käsikirjoitus Paremmän huomisen puolesta kertoo rakkaustarinaa, joka sijoittuu sisällissodan aikaiseen Lappiin. Sodankylän palautteiden jälkeen Söder kirjoitti tarinasta uuden käsikirjoituksen. Söder luetutti käsikirjoituksen ohjaaja-käsikirjoittaja Kari Väänäsellä. Hän kuitenkin halusi keskittyä omiin juttuihinsa. Tuottaja Kaarle Aho sanoi olevansa kiinnostunut aiheesta, jos tapahtumat sijoittuisivat Helsinkiin. Marraskuussa Tarinamarkkinoilla Söder ja Lumimiesfilmin tuottaja-ohjaaja Kai Tuomola kävivät käsikirjoituksen kanssa sekä SESsin tuotantoneuvoja Jukka Asikaisen että Ylen yhteistuotannoista vastaavan Sari Volasen juttusilla. Volanen sanoi, YLE:ssä elettävän epävarmuuden aikoja, joten hän ei voi luvata mitään. Käsikirjoitus on nyt kelluntatilassa, sillä seuraavaksi sitä voi jatkojalostaa vain tuottajan ja ohjaajan kanssa.

Futuristista kuvaa yhteiskunnasta Jouko Kallio, fiktiokäsikirjoittaja

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa elokuva-alaa opiskeleva Jouko Kallio on kuvannut lyhytelokuvan Hilipati koulussa. Lapin Lisään hän tuli kehrittelemään käsikirjoitusta eteenpäin. Koulussa kuvatussa versiossa Hilipati maalaillee tragikoomista kuvaa vanhusten oloista tulevaisuuden yhteiskunnassa. Yhteiskunnassa, jossa vanhusten hoitoa ulkoistetaan ja hoidokin saa itselleen kunhan vain tilaa. Kallio itse haluaa viedä tarinaa syvemmälle ammattidramaturgien avustuksella. Tarina piti koulun kuvauksessa tiivistää 10 minuuttiin, nyt siitä on tarkoitus tehdä pitempi. Kallion tavoitteena on hioa käsikirjoitusta Tarinamarkkinoita varten ja löytää aiheelle kiinnostunut rahoittaja.

Selviytymistarina Perämeren rannalta Tommi E. Virtanen, dokumenttikäsikirjoittaja

Virtanen kirjoitti Sodankylässä dokumenttia entisestä kotikaupungistaan Kemistä. Pinnalla-dokumentin keskiössä on pitkäaikaistyöttömien työllistämishjelma, jonka puitteissa on rakennettu rannikkolaiva Perämeren jähti. Virtanen kertoi, että tarkoituksena on päästä kuvaamaan elokuvaa vuoden 2011 alusta ja löytää aiheelle rahoittajia.

Joulukuun puolessa välissä Virtanen ja tuotantoyhtiö Oktoberin tuottaja Joonas Berghäll saivat dokumentille kirkon myöntämää käsikirjoitustukea 2000 euroa.

Virtanen ja tuottaja Berghäll valmistelivat kuvausten aloittamista ja käsikirjoitusta alkuvuodesta. Helmikuussa selvisi ettei työvoimakoulutusta järjestetä. Näin ollen kuvaukset siirtyvät ainakin ensi syksyyn.

Tarina sukupolvien välisistä kiemuroista Tuula Mäkelä, fiktiokäsikirjoittaja

Tuula Mäkelä kirjoittaa käsikirjoitusta, joka pohtii äidin ja tyttären suhdetta, sen iloja ja kiemuroita sekä sukupolvien välisiä suhteita. Tällä hetkellä lopullinen tarina hakee ahkerasti muotoaan. Kolmen vuoden aikana Mäkelä on kirjoittanut useampia fiktiivisten lyhytelokuvien käsikirjoituksia. Mäkelä kertoo, kuinka hänen tulisi kirjoittaessaan panostaa enemmän genre-ajatteluun. Mäkelän käsikirjoituksen seuraavat etapit ovat Lapin lisän syksyn paketointitilaisuus ja Tarinamarkkinat. Molemmissa tilaisuuksissa käsikirjoitusta on tarkoitus tarjota rahoittajille.

Lapsuuden tuntemukset elokuvaksi Sinikka Lappeteläinen, fiktiokäsikirjoittaja

Lappeteläisen käsikirjoitus Iso tyttö kantoi vielä kesäkuussa työnimeä Yksin järven yli. Lapsuuden kokemuksiin perustuva intiimi käsikirjoitus kertoo oppikoululaisen Ellinooran naiseksi kasvamisesta 1950-luvun Suomessa. Lappeteläinen pohtii käsikirjoituksensa kontrastia nykyaikaan ja uskoo sen olevan yksi tarinan vahvuuksista.

Marraskuun Tarinamarkkinoilla Sinikan käsikirjoitus palkittiin Lapin lisän vuoden edistyneimpänä. Valinnan teki tuottajien ja rahoittajien raati. Tällä hetkellä Lappeteläinen on kirjoittanut Iso tyttö -käsikirjoituksesta kaksi versiota, noin puolituntisen lyhyen version sekä pitemmän, 50 minuuttisen version.

KIRJOITTAJAN 10 KÄSKYÄ

Anja Kolehmainen ja Samuli Saastamoisen oppimateriaalissa Tarinasta kohti käsikirjoitusta evästetään draaman kirjoittajaa muun muassa näillä kymmenellä käskyllä.

1. Tunnista draamallinen tarina

Draama ei ole sanataidetta vaan muodon antamista ihmisen toiminnalle. Luo tilanteita, joissa henkilöt toimivat.

2. Tiedä, mitä haluat tarinallasi kertoa.

Tapahtumat ympärilläsi voivat tarjota henkilöitä, tilanteita ja tarinan ulkoisen muodon. Sinä annat tapahtumille merkityksen ja arvon.

3. Rakenna draamasi peruselementeistä, jotka pitävät sen liikkeessä:

Päähenkilö, vastavoima, konflikti, ratkaisu.

4. Rakenna draamaasi kaksi isoa käännekohtaa.

Klassisessa draamamuodossa käännekohdat sijoittuvat ensimmäisen ja toisen näytöksen loppuun. **Käännekohdissa** päähenkilön ja vastavoimien konflikti kärjistyy ratkaisevin askelin kohti loppuklimaksia.

5. Saata päähenkilö konfliktiin, sillä se on liikettä ylläpitävistä voimista suurin.

Käynnistä tarina tapahtumalla, joka liikauttaa päähenkilön elämän pois raiteiltaan. Hänelle syntyy päämäärä ja halu toimia.

Anna hänen kohdata vastavoimia, joiden kohtaaminen avautuu kuiluna henkilön odotusten ja toteutumismahdollisuuksien väliin.

Kasvata konfliktiä. Älä tyydy vain ulkoiseen toimintaan, vaan ymmärrä henkilön sisäisen toiminnan kulku.

6. Puno tarinaa loppuun asti.

Kun virität konfliktin, lupaat, että se viedään myös päätökseen kun draama loppuu, ei ennemmin.

Tarkista, että käynnistys ja loppuratkaisu liittyvät

toisiinsa ja koskevat päähenkilön elämää. **Päähenkilön** tulee olla loppuratkaisun tekijänä.

7. Kehittele vastavoima äärimilleen.

Mitä vahvempi vastavoima, sitä vahvempi tarina.

Henkilö kohtaa vastavoimia kolmella sisäkkäisellä kehällä: sisäiset vastavoimat, henkilöiden väliset vastavoimat sekä ympäristön ja yhteisön vastavoimat.

8. Erotta henkilön tosi olemus hänen ominaisuuksien takaa. Draaman henkilön luominen on paljastusprosessi.

Anna henkilöiden paljastaa todellista olemustaan paineen alaisissa valinnoissa.

Ymmärrä ihmisen ristiriitaisuus.

Ristiriitainen ihminen on uskottava.

9. Kirjoita kohtaus kuin pieni draama.

Kohtauksessa on päähenkilö, vastavoima, konflikti ja käänne. Kohtauksessa tapahtuu liike, joka sysää seuraavan kohtauksen liikkeelle.

Ymmärrä pintatarina ja alateksti: mikään ei ole siltä, miltä näyttää.

Älä kirjoita dialogiin sellaista, minkä kohtauksen henkilöt jo tietävät.

10. Luo uskottava tarina, joka noudattaa omia lakejaan.

Ratkaise draamasi lajityyppi.

Ensimmäisessä kohtauksessa luot draaman pelisäännöt, jotka määrittelevät mikä tässä tarinassa on uskottavaa ja mikä epätodennäköistä.

Tunne maailma, jonka luot. Tunne maailma, jossa elät.

Opi tuntemaan ihmistä. Ymmärrä ihmisen ristiriitaisuus.

LAPIN LISÄ KIINNOSTAA AUSTRALIASSA ASTI

Kun dokumenttielokuvan kehittelyhanke Toinen Suomi päättyi vuonna 2006, hankkeessa mukana olleet pohjoisen elokuvantekijät tunsivat jäävänsä tyhjän päälle. Hankkeen tarjoama ammattilaisten palaute, rahoittajien tapaaminen ja yhdessä työskenteleminen koettiin erittäin hyödylliseksi ja hedelmälliseksi tavaksi tehdä elokuvia. Toisessa Suomessa mukana ollut Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kehittämispäällikkö **Antti Haase** kuuli elokuvan tekijöiden toiveet.

Niiden pohjalta hän ideoi vuonna 2007 käynnistyneen Lapin Lisän toimintamallin ja rungon.

- Lapin Lisässä otimme kehittelyyn mukaan myös fiktioelokuvat. Päätimme järjestää dramaturgien palautetilaisuudet lappilaisten elokuvafestivaalien yhteydessä, koska tekijät kerääntyvät niille muutenkin, Haase kertoo. Käsikirjoittajien, rahoittajien ja tuottajien tapaamiseen keskittyvä tapahtuma sai nimekseen Tarinmarkkinat.

Lapin Lisän nimessä on useita pilke silmäkulmassa ladattuja merkityksiä. Se on joissakin tapauksissa ollut myös harhaanjohtava. Elokuvaideoiden ei tarvitse sijoittua pelkästään Lappiin. - Dramaturgien avulla käsikirjoittajat laittavat tarinoihin pientä lapinlisää, tuottajat voivat puolestaan tehdä saman budjettien kanssa.

Vuosi Lapin Lisän käynnistymisestä Haase vieraili Australiassa. Maa on monessa suhteessa samankaltainen Suomen kanssa;

pitkät etäisyydet ja paljon haja-asutusta syrjäseuduilla. Australiassa Lapin Lisä -malli sai hyvää palautetta. Haase sanookin, että yksi neljä vuotta kestäneen hankkeen tavoitteista on ollut vakiinnuttaa toimintamalli, jota voisi viedä vaikka ulkomaille.

Lapin Lisän on myös ollut tärkeä alueen kehitystyö, Pohjois-Suomea on saatu nostettua alueena esiin. -On ollut mahtavaa nähdä kirjoittajien kehityskaari, ne ovat näyttöä siitä, että olemme saaneet hyviä tuloksia aikaan. Haasteena meillä on ollut koko ajan käsikirjoittajien verkkottaminen tuottajiin ja rahoittajiin, koska pohjoisessa toimii niin vähän av-alan yrityksiä, Haase summaa.

Haase kiittää Lapin Lisän avainhenkilöitä: projektipäällikkö Saila Vaaraa sekä dramaturgeja Anja Kolehmaista ja Jouni Hiltusta. He ovat tehneet pitkäjänteistä työtä toimintamallin hyväksi. Myös hankkeeseen sitoutuneet rahoittajat YLE, SES ja AVEK sekä muut yhteistyökumppanit ovat mahdollistaneet hankkeen tulokset ja etenemisen. Jatkossa hanke keskittyy vain aktiivisimpiin ja potentiaalisimpiin käsikirjoittajiin. Tähän mennessä Lapin Lisä on ollut kaikille avoin ja maksuton, joten kiinnostuneilla kirjoittajilla on ollut mahdollisuus hakeutua siihen mukaan. - Tavoitteena on, että kuka tahansa voisi edes kerran vuodessa saada dramaturgeilta kirjallista palautetta käsikirjoituksestaan, Haase suunnittelee.

Useat pohjoisen käsikirjoittajat ovat olleet mukana Lapin Lisän toiminnassa alusta alkaen työstäen sinnikkäästi omia elokuvahankkeitaan. Moni pitkäjänteisen työn tuloksista on palkittu, osa kantaa hedelmää vielä tulevaisuudessa.

Lapin Lisä -julkaisuun on koostettu yksiin kansiin hankkeen merkittävimpiä tuloksia. Julkaisusta löytyy yhteistyökumppanien, hankkeessa työskennelleiden dramaturgien haastatteluja sekä kooste viime vuoden koulutustilaisuuksista ja Tarinaputken käsikirjoittajista. Lisäksi esitellään uusia ideoita hankkeen jatkoon suhteen. Takana on viisi värikästä vuotta ja monia tarinoita. Tästä on hyvä jatkaa.